

Брюксел, 13.12.2017г.
COM(2017) 762 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Годишен доклад за дейностите на Европейския съюз в областта на научните изследвания и технологичното развитие и мониторинга на програма „Хоризонт 2020“ през 2016 година

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Годишен доклад за дейностите на Европейския съюз в областта на научните изследвания и технологичното развитие и мониторинга на програма „Хоризонт 2020“ през 2016 година

1. КОНТЕКСТ НА ГОДИШНИЯ ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТИТЕ В ОБЛАСТТА НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНОТО РАЗВИТИЕ

Годишният доклад за дейностите на Европейския съюз (ЕС) в областта на научните изследвания и технологичното развитие и за разпространението на резултатите е изготвен съгласно член 190 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). Целта на доклада е да се представи кратък и неизчерпателен обзор на ключовите мерки, предприети през референтната година.

След като на 30 май 2017 г. Съветът призова Комисията да рационализира своята стратегия за докладване, настоящият доклад включва годишни мониторингови данни за програмата „Хоризонт 2020“ във връзка с покани по „Хоризонт 2020“, приключени през 2016 г. От 9 ноември 2017 г. на информационното табло за „Хоризонт 2020“¹ са свободно достъпни допълнителни и подробни мониторингови данни за „Хоризонт 2020“.

2. ПО-ШИРОК ПОГЛЕД ВЪРХУ ПОЛИТИЧЕСКАТА СИТУАЦИЯ ПРЕЗ 2016 Г.

2016 г. бе втората година от работата на Комисията под ръководството на председателя Юнкер. В началото на мандата си той обяви ново начало за Европа и представи своята програма за работни места, растеж, справедливост и демократична промяна, която се основаваше на десет политически приоритета.

Допълнителни резултати бяха постигнати благодарение на изготвения от Комисията план за инвестиции за Европа, по линия на който са мобилизирани средства в размер на 315 милиарда евро и който е подкрепен от новия Европейски фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ). Този фонд е действащ и осигури висококачествени инвестиции, с които бе предоставен допълнителен стимул за европейската икономика, включително в областта на научните изследвания и иновациите (НИИ) и в подкрепа на иновативните МСП и малки дружества със средна пазарна капитализация.

През тази година достигнаха нови етапи някои от най-важните инициативи на Комисията, като например енергийния съюз, цифровия единен пазар, съюза на капиталовите пазари, европейската програма за сигурност и европейската програма за миграцията. Повече от всякога ЕС трябва да бъде свързан със своите граждани и да отговаря на техните нужди. Според председателя Юнкер се нуждаем от засилена връзка между политики, решения и стратегии.

Като последваща мярка във връзка с Конференцията за климата в Париж (COP 21) Европейската комисия пристъпи към изпълнение на ангажиментите на ЕС в областта на енергетиката и климата, като прие амбициозния пакет „Чиста енергия за всички европейци“, който включва съобщението „Ускоряване на иновацията в областта на чистата енергия“ (ACEI). В това съобщение се определят широкообхватни мерки на

¹ <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/projectresults/index.html>.

политиката, които да ускорят прехода на Европа към конкурентоспособна нисковъглеродна икономика чрез насърчаване на инвестициите в НИИ в областта на чистата енергия и мобилизиране на участниците на всички нива, за да се улесни възприемането от пазара на новаторските технологии и услуги за чиста енергия. Комисията, от името на ЕС, също така следваше стартираната по време на COP 21 „Мисия за иновации“ — международна инициатива, чиято цел е да ускори публичните и частните иновации за чиста енергия и поемането на разходи, насочени към предприемане на действия срещу изменението на климата.

3. РАМКА НА ПОЛИТИКАТА

През референтната година бяха доразвити стратегическите приоритети на комисаря по въпросите на изследванията, науката и иновациите Карлош Моедаш за „отворени иновации, отворена наука и отваряне към света“.

Един от основните елементи на „отворената наука“ е създаването на европейски „научен облак“. През 2016 г. Европейската комисия стартира различни елементи от тази инициатива, за да извлече полза от революцията в областта на данните. Научният облак ще осигури на европейската наука, промишлеността и публичните органи цифрова инфраструктура на световно равнище, която осигурява съвременни изчислителни възможности и капацитет за съхранение на данни, които са на разположение на всеки учен и инженер в Европейския съюз.

През 2016 г. групата на високо равнище на научните съветници към Механизма за научни становища прие научното си становище „Преодоляване на несъответствието между действителните емисии на CO₂ от лекотоварни превозни средства и лабораторните изпитвания“; постигна съществен напредък по изготвянето на научно становище относно „Киберсигурност на европейския цифров единен пазар“; и по обяснителната бележка относно „Нови техники в областта на селскостопанските биотехнологии“; групата също така започна работа по научно становище относно „Храна от океаните“. През 2016 г. групата на високо равнище работеше все по-тясно с новосъздадения консорциум „Научни становища за политиката от европейските академии“ (SAPEA — финансиран по линия на „Хоризонт 2020“), който обединява отличните знания и експертен опит на членовете на академичната общност от над 100 академии и научни общества в над 40 европейски държави.

За да се повиши капацитетът на Европа за генериране и по-широко използване на проривни нововъведения, създаващи пазари, от 16 февруари до 29 април 2016 г. бе стартирана покана за представяне на идеи за евентуалното създаване на Европейски съвет по иновациите. Комисията също така публикува специално известие за създаването на група на високо равнище от новатори, която ще предоставя експертни становища на Европейската комисия във връзка с планирането и разработването на Европейски съвет по иновациите (ЕСИ), с цел да се засили капацитетът на ЕС в областта на проривните нововъведения, създаващи пазари. В резултат на известието беше избрана група от 15 членове от почти 500 заявления, която започна работа на 1 януари 2017 г. Европейският съвет по иновациите е ключова мярка от Инициативата за подкрепа на стартиращи и разрастващи се предприятия, стартирана от Комисията, така че на множеството новаторски предприемачи в Европа да се осигурят всички възможности да се превърнат в световни лидери. Пилотните мерки, които се провеждат по линия на „Хоризонт 2020“, бяха разработени още през 2016 г. с участието на външни заинтересовани страни и съответните служби на Комисията.

През 2016 г. Европейският институт за иновации и технологии (EIT) установи нова общност на знание и иновации (ОЗИ) — „EIT — Храни“, която подкрепя новаторски и икономически устойчиви инициативи с цел преобразуване на европейската продоволствена система, повишаване на доверието на потребителите и подобряване на здравето в световен мащаб.

През 2016 г. бе стартирано пилотно действие по кръговата икономика, за да се помогне на различните новатори, изправени пред нормативни препятствия, чрез сключване на споразумения със заинтересовани страни и публични органи². Бяха стартирани „Сделки за иновации“ като нова пилотна схема от Европейската комисия, за да помогне на новаторите с обещаващи решения на екологични въпроси да преодолеят регулаторните предизвикателства, свързани с пазарното въвеждане на техните идеи.

През февруари 2016 г. Комисията започна обществена консултация относно нова инициатива за НИИ във връзка с устойчивото производство на храни и подобреното управление на водите в Средиземноморския регион, която ще се нарича PRIMA — Партньорството за научни изследвания и иновации в Средиземноморския регион. През октомври 2016 г. Комисията прие законодателното предложение за инициативата PRIMA въз основа на член 185 от Договора (ДФЕС), като предложението бе одобрено от законодателя през 2017 г. Това представлява важен крайъгълен камък и от гледна точка на неотдавнашните събития в този съседен на ЕС регион.

През юни 2016 г. от името на ЕС Комисията се присъедини към световната инициатива „Мисия за иновации“, която бе стартирана по време на конференцията на COP 21. Тази инициатива обединява големи световни икономики с цел да се подобри координацията на проекти за НИИ в областта на технологиите за чиста енергия. Всички членове поеха ангажимент да удвоят държавните инвестиции в НИИ за чиста енергия през следващите пет години. През ноември 2016 г. в рамките на конференцията за плана SET в Братислава бе публикуван докладът за напредъка по стратегическия план за енергийните технологии за 2016 г.³ В доклада бяха посочени целите за ключови технологии, които се подготвят в сътрудничество и с одобрението на всички държави членки и други европейски държави, участващи в плана SET, както и общността на заинтересованите страни в областта на НИИ. Целите са насочени към намаляване на разходите и подобряване на резултатите на ключови нисковъглеродни технологии. Пътят напред е свързан със съставянето на планове за изпълнение в съответните технологични области, при което ще бъдат определени конкретни дейности/проекти, допринасящи за постигането на целите от страна на заинтересованите участници в рамките на плана SET, като те се подготвят в хода на 2017 г.

Европейската комисия продължи инициативата си „Science4Refugees“ в помощ на учени и изследователи, които са бежанци или търсят убежище, която включва процес на намиране на съответствие между бежанци или лица, търсещи убежище, които имат научен опит и научни институции, които доброволно са се обявили за „организации, които приемат бежанци“.

През 2016 г. още един получател на субсидия от Европейския научноизследователски съвет (ЕНС) спечели Нобелова награда. Професор Ben Feringa от Университета в

²http://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-investment/circular-economy/docs/communication-action-plan-forcircular-economy_en.pdf.

³https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/set-plan_progress_2016.pdf

Грьонинген, Нидерландия, получи Нобеловата награда за химия за 2016 г. заедно със сър J. Fraser Stoddart и Jean-Pierre Sauvage, които бяха ръководители по две отделни стипендии в рамките на дейностите „Мария Склодовска-Кюри“ (MSCA) *„за проектирането и синтезирането на молекулярни машини“*. Професор Feringa получи първата си субсидия от ЕНС за утвърдени изследователи през 2008 г. и още една през 2015 г., за да осъществи напредък в областта на молекулярните мотори. Той е шестият получател на субсидия от ЕНС, който получава Нобелова награда. Преди това ученият също така е отговарял за проект, съфинансиран по линия на MSCA. В допълнение към това 7 получатели на субсидия вече са били нобелови лауреати при получаването на субсидията от ЕНС, с което общият брой на нобеловите лауреати, финансирани от ЕНС от създаването му преди 10 години, достига 13.

През октомври 2016 г. Комисията предложи нова „Космическа стратегия за Европа“. Тази инициатива беше сред 10-те основни инициативи на настоящата Комисия. Стратегията ще бъде тясно свързана с програмата „Хоризонт 2020“ чрез различни покани.

⁴През 2016 г. в контекста на Европейския семестър за координиране на икономическите политики бяха приети специфични за всяка държава препоръки⁴ по отношение на НИИ. ERAC (Комитет за европейското научноизследователско пространство и иновациите), SFIC (Стратегически форум за международно научно и технологично сътрудничество) и ГСП (група на високо равнище за съвместно планиране) бяха в процес на изготвяне на позиции относно междинната оценка на „Хоризонт 2020“ и следващата рамкова програма за НИИ.

Въведеният през март 2015 г. механизъм за подкрепа в областта на политиките по линия на „Хоризонт 2020“, продължи да се прилага успешно като нов инструмент, предоставящ на държавите членки и страните, асоциирани към тази програма, практическа подкрепа за създаването, прилагането и оценката на реформите за повишаване на качеството на техните инвестиции в НИИ. На последно място бяха взети мерки за укрепване на методите за оценка, за да се измери въздействието на инвестициите в НИИ, по-специално с оглед на новата рамкова програма за НИИ.

4. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА „ХОРИЗОНТ 2020“

Чрез втората си двугодишна работна програма, която обхваща периода 2016—2017 г., „Хоризонт 2020“ е съгласувана с програмата на Комисията за политиките, и по-специално с приоритети като цифровия единен пазар, енергийния съюз, кръговата икономика и Европейския фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ). През годината бяха публикувани покани за представяне на предложения на стойност 7,7 милиарда евро.

Втората вълна от мерки за опростяване на „Хоризонт 2020“ бе реализирана през 2016 г., като включваше подготовката на „пилотния проект за еднократни суми“. При пилотния проект ще се изпита финансирането с еднократни суми на големи съвместни проекти като част от работната програма на „Хоризонт 2020“ за 2018—2020 г. с цел да се извлекат поуки за РП9.

Другият основен приоритет от гледна точка на изпълнението през 2016 г. беше стратегическото програмиране за изготвянето на окончателната работна програма на

⁴https://ec.europa.eu/info/european-semester/european-semester-timeline/eu-country-specific-recommendations/2016-european_en

„Хоризонт 2020“, която в този случай обхваща период от три години — 2018—2020 г. Тази голяма задача обедини широк набор от различни видове информация от заинтересовани страни от различни области и от открити консултации, както и от работата на експертни групи от всички области на научните изследвания и иновациите и от всички области на политиката в рамките на „Хоризонт 2020“. В подкрепа на това бяха проведени множество проучвания и оценки на постигнатия досега напредък по програмата.

Въпреки че работните програми по „Хоризонт 2020“ обхващат голяма част от наличното финансиране в рамките на програмата, те се допълват от отделните работни програми за Европейския научноизследователски съвет, Програмата за научни изследвания и обучение на Евратом (2014—2018 г.) и Съвместния изследователски център, както и от стратегическата иновационна програма на Европейския институт за иновации и технологии (EIT).

През 2016 г. също така продължиха да се насърчават полезни взаимодействия (като СП „Чисто небе 2“, СП ECSEL) с европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ) и подготвителни действия като проекта „Път към високи научни постижения“. Като част от това комисар Карлош Моедаш обяви допълнително разширяване на знака за качество в рамките на „Хоризонт 2020“. Кандидатите бяха приканени да определят области на интелигентна специализация на своите държави членки или региони, както и да проучат възможностите за полезно взаимодействие със съответните управляващи органи, отговарящи за ЕСИФ на тяхната територия⁵. Знак за качество се връчва за предложения, които са над праговете за оценка, но не са получили финансиране поради бюджетни ограничения по инструмента за МСП (и евентуално други инструменти, при които се отпускат средства на един бенефициер). По този начин държавите и регионите ще могат да разпознават предложенията със сериозен потенциал, представени в рамките на „Хоризонт 2020“, и ще се насърчава достъпът на съответните проекти до различни източници на финансиране, като например ЕСИФ и други национални или регионални инвестиционни програми. Това действие бе допълнено от кампания за „мобилизиране“, насочена към регионите и държавите, така че при изпълнението на техните оперативни програми по ЕСИФ да бъдат използвани схеми за финансиране, пригодени към инструмента за МСП.

4.1 Ключови мониторингови данни — три години в изпълнение на „Хоризонт 2020“

До края на 2016 г. бяха приключени 329 покани по „Хоризонт 2020“, като бяха представени общо 115 235 допустими предложения, с които бе поискано финансово участие от ЕС в размер на общо 182,4 милиарда евро. От тях само 14 549 предложения бяха одобрени за финансиране, като общият процент на успеваемост на допустимите пълни предложения през първите три години достигна 12,6 %. Към 1 септември 2017 г. бяха подписани общо 13 903 споразумения за отпускане на безвъзмездни средства, като бюджетното разпределение за дейностите, финансирани от Съюза, бе в размер на 24,8 милиарда евро. Само през 2016 г. бяха подписани общо 4594 споразумения за отпускане на безвъзмездни средства с финансово участие от ЕС в размер на 8,3 милиарда евро⁶.

⁵ http://ec.europa.eu/regional_policy/bg/atlas/

⁶ Този набор от данни включва покани, приключени на 31 декември 2016 г., поради което не включва покани, обявени през 2016 г., но приключени през 2017 г., които ще бъдат обхванати от следващия годишен мониторингов доклад за „Хоризонт 2020“.

През тези три години бяха получени общо 399 927 допустими **заявления**. През 2016 г. са се увеличили значително броят на одобрените заявления и отпуснатите за тях финансови средства (съответно с 23,8 % и 17,1 % в сравнение с 2015 г.). От стартирането на „Хоризонт 2020“ 38,4 % от всички заявления са подадени от университети, 36,1 % от частния сектор и 18,2 % от научноизследователски организации. Макар че публичните органи са на последно място по брой подадени заявления (3,5 %), техният процент на успеваемост е най-висок.

През 2016 г. Германия е с най-големия дял **участници** по подписани споразумения за отпускане на безвъзмездни средства по държави — членки на ЕС, следвана от Обединеното кралство и Испания. Дванадесет държави — членки на ЕС, отчетоха увеличение на участието, като най-голямото увеличение се наблюдава в Швеция и Испания. Държавите членки са получили общо 92,8 % от финансирането през първите три години от изпълнението на „Хоризонт 2020“. Останалите финансови средства са получени от асоциирани държави⁷ и трети държави.

Делът на участниците от трети държави в подписани споразумения за отпускане на безвъзмездни средства през тези три години бе 1,94 %, като бяха подписани споразумения за отпускане на безвъзмездни средства с участници от 94 различни държави. На петте държави с най-голямо участие (Съединени щати, Китай, Южна Африка, Канада и Бразилия) се падат над 40 % от цялото участие от трети държави.

Университетите остават на първо място по получено финансиране, докато частният сектор почти ги изпреварва от гледна точка на участието.

От началото на програмата до края на референтната година делът на участниците в покани от частния сектор бе 32,8 %. По стълбове 2 и 3 (с изключение на „Достъп до рисково финансиране“) 63,9 % от всички бенефициери по подписаните споразумения за отпускане на безвъзмездни средства са от частния сектор.

Както публичните органи, така и други субекти повишиха своя дял на участие и на финансов принос.

През тези три години бяха получени почти 35 000 заявления по **инструмента за МСП**, като се увеличаваха с всяка година (9061 през 2014 г., 12 713 през 2015 г. и 13 186 през 2016 г.). Средният процент на успеваемост за пълни предложения по инструмента за МСП през първите три години беше 7,5 % (9,1 % през 2014 г., 6,4 % през 2015 г. и 7,4 % през 2016 г.), който е по-нисък от средния процент от 14,8 % за „Хоризонт 2020“ от гледна точка на общия брой заявления. През 2016 г. 23,6 % (1,17 милиарда евро) от сумарните бюджети за „Водещи позиции при базовите и промишлените технологии“ и „Обществени предизвикателства“ бяха предоставени на МСП, което надхвърля целта за 20 % от бюджета.

Около 54 % от общия брой на участниците в „Хоризонт 2020“ са **нови участници**, докато останалите са участвали и по РП7. През първите три години от изпълнението на „Хоризонт 2020“ 73 % от новите участници са от частния сектор, което демонстрира привлекателността на „Хоризонт 2020“ за частните дружества. От тях 48,9 % са МСП.

Средно през тези три години 90,9 % от всички споразумения за отпускане на безвъзмездни средства са подписани в рамките на законоустановената цел (която не важи за ЕНС) от осем месеца, като този процент се увеличи от 90,8 % през 2015 г. на

⁷ Асоциираните държави към „Хоризонт 2020“ са: Албания, Армения, бивша югославска република Македония, Босна и Херцеговина, Грузия, Израел, Исландия, Норвегия, Република Молдова, Сърбия, Тунис, Турция, Украйна. Фарьорски острови, Черна гора и Швейцария.

93,7 % през 2016 г. През първите три години от изпълнението на „Хоризонт 2020“ средният **период за отпускане на безвъзмездни средства** беше 192,5 дни (208,4 дни през 2014 г., които намаляха до 189,7 дни през 2015 г. и до 180,9 дни през 2016 г.).

В допълнение към това през 2016 г. бе продължена новата пилотна инициатива **„Бърз път към иновациите“ (FTI)**, чиято основна цел е насърчаване на иновациите чрез намаляване на времето, необходимо за пазарното въвеждане на иновационни идеи. От получените 1096 предложения, за 48 предложения беше отпуснато финансиране в размер на 100,9 милиона евро през 2016 г., като 51,7 % от участниците в проектите са МСП.

През този период **експертите оценители** на допустимите предложения бяха от 107 различни държави⁸. По-голямата част от оценителите бяха свързани с университет или научноизследователска организация (общият им процент е 68 %), а 17 % бяха от частния сектор. Около 15 % от оценителите бяха от публични органи и други субекти. 71 % бяха от ЕС-15, 16 % — от ЕС-13, 6 % — от трети държави и още 6 % — от асоциирани държави.

През 2016 г. бяха задълбочени усилията за повишаване на интердисциплинарното значение на поканите за представяне на предложения, като бе обърнато специално внимание на изследванията в областта на **обществените и хуманитарните науки (ОХН)**. През 2016 г. имаше 183 теми от значение за ОХН. Освен това в съответните оценителни комисии участваха експерти в областта на ОХН, като на тях и на модераторите бяха предоставени целеви насоки. ОХН изиграха също така важна роля по отношение на обществено предизвикателство 6 — „Европа в един променящ се свят — приобщаващи, новаторски и мислещи общества“, в което темите със значение за тези науки достигнаха 94 %.

Бе отбелязан напредък по отношение на по-адекватното отразяване в „Хоризонт 2020“ на **въпросите, свързани с равенството между половете**, като в работната програма за 2016—2017 г. видимостта на този въпрос отново бе подобрена. На равенството между половете вече е посветена отделна страница на уебсайта на „Хоризонт 2020“⁹ и са положени по-големи усилия, за да се гарантира, че е обърнато специално внимание на свързаните с него въпроси. В допълнение към това делът на договорите, подписани с жени експерти, които участват в оценителни комисии за „Хоризонт 2020“, е 41 %, което представлява увеличение спрямо 37 % през предходната година.

Понастоящем е в ход мониторингът на разходите за **действията в областта на климата и устойчивото развитие** в рамките на „Хоризонт 2020“, за които в Регламента за „Хоризонт 2020“ бяха установени целеви разходи от съответно 35 % и 60 %. Стойностите за 2016 г. показват добър напредък към постигането на целта за устойчиво развитие, докато целта за действия в областта на климата все още не е постигната. Стойностите за разходите по „Хоризонт 2020“, проследени през 2016 г. (които отговарят на 8,3 милиарда евро), са 28 % за действия в областта на климата и 65 % за устойчиво развитие. Въпреки това в сравнение с предходните години се е увеличил приносът и към двете цели. Необходими са допълнителни усилия от всички служби на Комисията, за да се гарантира, че целта за насърчаване на интегрирането на действията в областта на климата ще бъде изпълнена в рамките на „Хоризонт 2020“. Ще се подкрепи допълнително постоянното насърчаване на интегрирането на

⁸ Оценката е направена с използване на наличните данни.

⁹ <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/promoting-gender-equality-research-and-innovation>

действията в областта на климата в рамките на генералните дирекции, отговорни за изпълнението на „Хоризонт 2020“.

По програмата „Евратом“ продължава да се осигурява подкрепа за ядрената безопасност и за развитието в областта на енергетиката. При научните изследвания в областта на ядреното делене 48 проекта, в които участват 1200 изследователи, бяха насочени към три основни области: ядрената безопасност, управлението на отпадъците и радиационната защита. При научните изследвания в областта на термоядрения синтез, към края на 2016 г. по програмата бяха постигнати 47 % от етапните цели за научни изследвания, определени за периода 2014—2018 г., и се осигурява ключова информация и данни за бъдещата работа на международния експериментален термоядрен реактор (ITER) — новаторското съоръжение за глобални научни изследвания, което се изгражда във Франция.

Що се отнася до въпроса за **разширяването на участието**, наред с механизма за подкрепа в областта на политиките (PSF) и знака за качество, през 2016 г. бяха избрани 10 проекта в рамките на втората фаза от инструмента за сформирание на екипи, като целта бе да се подпомогне подобряването на резултатите от научните изследвания и да се увеличат инвестициите в държавите, изоставащи в областта на високите научни постижения. За всеки от проектите бяха отпуснати между 10 и 14 милиона евро, като общата сума бе почти 140 милиона евро. През 2016 г. също така бе обявена покана в рамките на първата фаза от инструмента за сформирание на екипи с финансово участие от ЕС в размер на почти 14 милиона евро, в резултат на която бяха финансирани 30 проекта. Наред с това продължи подкрепата, предоставяна за европейското сътрудничество в областта на науката и технологиите (COST).

Международното участие в рамките на „Хоризонт 2020“ се подобри през 2016 г. в сравнение с началото на програмата, но все още е далеч под равнището, отчетено при РП7. Предприети са коригиращи действия за подобряване на международното измерение на „Хоризонт 2020“. По-специално се увеличи броят на темите в работната програма за 2016—2017 г., които са от по-специално значение за международното сътрудничество, в сравнение с работната програма за 2014—2015 г. В допълнение към това Комисията продължи да насърчава и да съдейства на индустриализираните държави и държавите с бързо развиващи се икономики да създадат механизми за финансиране на участието на техни изследователи в действия по „Хоризонт 2020“ и през 2016 г. продължиха да се полагат усилия за разширяване на техния обхват на прилагане. Засилени бяха комуникационните дейности и целевите партньорски прояви, особено по линия на кампанията „Хоризонт 2020 — отваряне към света“. През октомври 2016 г. Европейската комисия прие доклад за напредъка по изпълнението на стратегията за международно сътрудничество на ЕС в областта на научните изследвания и иновациите. Научната дипломация се превръща във все по-важна част от стратегията на ЕС за международно сътрудничество в областта на НИИ. Например в съвместното съобщение „Интегрирана политика на ЕС за Арктика“, публикувано през април 2016 г., се подчертава ключовата роля на НИИ за развитието на международно сътрудничество по свързани с Арктика въпроси. Наред с това ЕС мобилизира значителни политически, финансови и научни ресурси в помощ на хората, засегнати от вируса зика, както и за овладяването, контрола, лечението и неутрализирането на този вирус (със специална покана с бюджет от 30 милиона евро). Тази сума включва финансиране както от държавите членки, така и от Европейската комисия.

През 2016 г. Тунис, Грузия и Армения станаха асоциирани държави към „Хоризонт 2020“, с което броят на асоциираните държави достигна 16.

5. СЪВМЕСТЕН ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ЦЕНТЪР (JRC)

През 2016 г. JRC продължи да осигурява научна подкрепа за инициативи на ключови политики, като например регионалното развитие, цифровия единен пазар, енергийния съюз, кръговата икономика, стандартизацията, икономическия и паричен съюз и миграцията.

През април 2016 г. комисар Наврачич одобри нова стратегия на JRC до 2030 г. Чрез стратегията JRC се подготвя да обслужва по-добре настоящите и бъдещите приоритети на Комисията. Наред с другото, тя е насочена към управлението на знанията и сътрудничество с водещите партньори. JRC допринася активно за прилагането на новата политика на Комисията относно управлението на корпоративните данни, информацията и знанията. Системата за инвентаризация на моделирането и управление на знанията бе разширена от инструмент на JRC към инструмент на всички служби на Комисията. През октомври 2016 г. бе създадено пространство за сътрудничество онлайн с цел да се подобри съвместната работа, като се използва платформата „Connected“ за 27-те екипа по държави в рамките на Европейския семестър. В допълнение към това бяха създадени нови центрове за знания (за миграция и демография, както и за териториални политики) и центрове за компетентност (относно комбинирани показатели и анализи, както и микроикономически оценки). Като обединяват експерти, компетенции, инструменти, умения, данни и знания и като работят с генерални дирекции от цялата Комисия, тези центрове могат да адаптират предоставянето на надеждни научни съвети и знания, като осигуряват по-добър отговор на нуждите на политиките.

Като споделя знания, компетенции и съоръжения с над 1000 партньори от целия свят, JRC поддържа високо равнище на експертни знания и осигурява най-добрите научни доказателства за целите на разработването на политики. През 2016 г. JRC сключи договорености със стратегически организации като Централноевропейския университет, EIT, Националната академия на науките на Украйна, Министерството на енергетиката на САЩ (ME) и Геоложкия институт на САЩ. JRC също така задълбочи своите отношения с африканските държави, по-специално чрез мероприятие за изграждане на капацитет, насочено към предизвикателства, свързани с разработването на политики, основани на доказателства. Други успешни мероприятия, организирани съвместно от JRC, включват „Науката среща регионите“ и „Науката среща парламентите“, 5-ия годишен форум за стратегията на ЕС за региона на река Дунав, както и помощта за държавите от Западните Балкани за трансфера на технологии.

6. КОМУНИКАЦИЯ, ИЗПОЛЗВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

Комисията изпълнява дейности чрез специални покани за представяне на предложения, действия за координация и подкрепа, както и обществени поръчки за предоставяне на целева помощ за проекти и консорциуми, за да се оптимизира използването и разпространението на резултатите, като през 2016 г. бюджетът за това беше около 6,6 милиона евро. Рамковият договор „Общо насърчаване на използването на резултатите“ (с бюджет в размер на 1,6 милиона евро) осигурява подкрепа на 239 проекта, като до края на 2016 г. бяха приключени 40 услуги. Що се отнася до външните заинтересовани страни, информационният портал на Общността за научни изследвания и развитие CORDIS, който служи като основно публично хранилище и портал на Европейската комисия за разпространяване на информация относно всички финансирани от ЕС научноизследователски проекти и резултатите от тях, бе подкрепен с 5 милиона евро. CORDIS бе разширен и подобрен с нови инициативи.

Осигурява се достъп на целеви групи до използвани изследователски резултати чрез „Пакети от резултати“, а новата и разширена услуга „Резултатите накратко“ представя на широката общественост резултатите и въздействието от проектите. Това се допълва от постоянни усилия за представяне на успехите на финансираните от ЕС НИИ, като се обръща специално внимание на „Хоризонт 2020“. Стартирано е ново действие за комуникация, за да се изтъкне въздействието на постоянната подкрепа на ЕС за НИИ в ключови области в по-дългосрочен план.

В съответствие с политиката за свободен достъп по „Хоризонт 2020“ бенефициерите трябва да гарантират, че рецензираните научни публикации, които са резултат от финансиране по линия на „Хоризонт 2020“, са депозирани в хранилища и че до тях е предоставен свободен, т.е. безплатен онлайн достъп за потребителите. Въз основа на подписаните споразумения за отпускане на безвъзмездни средства, до края на 2016 г. в пилотния проект участват около 68 % от проектите по основните области. Въпреки че пилотният проект се отнася до избрани области на „Хоризонт 2020“, бе постигнато подобряване на свободния достъп до научноизследователски публикации и данни, така че свободният достъп до данни да бъде стандартно положение в работните програми от 2017 г. нататък.

В пълно съответствие с пакета за по-добро регулиране бе утвърдено значението на мониторинга и оценката в стратегическото програмиране и цикъла на политиката.

7. ПЕРСПЕКТИВИ

Перспективите се формират както с оглед на достигането до средата на изпълнението на „Хоризонт 2020“, което включва извършването на междинна оценка, така и на ранните усилия за полагане на основите за следващата рамкова програма.

Междинните оценки на „Хоризонт 2020“ и на програмата „Евратом“ приключиха през 2017 г.¹⁰ Резултатите от тези оценки бяха използвани за подобряване на работните програми за 2018—2020 г., като например бе обърнато допълнително внимание на повишаването на процента на успеваемост на кандидатите.

През септември 2016 г. бе създадена група на високо равнище, председателствана от Паскал Лами, чиято цел е да разработи визия за бъдещите НИИ в ЕС и да изготви стратегически препоръки за увеличаване до максимум на въздействието на програмите на ЕС за НИИ в бъдеще. Тя представи окончателния си доклад през юли 2017 г.¹¹ Докладът на групата на високо равнище, заедно с поуките, извлечени от междинната оценка на „Хоризонт 2020“, текущото прогнозно проучване, както и икономическата обосновка за публичното финансиране на НИИ и неговото въздействие, ще представляват градивните елементи, проправящи пътя за следващата рамкова програма, която ще бъде предложена от Комисията през 2018 г.

¹⁰ http://ec.europa.eu/research/evaluations/index_en.cfm?pg=h2020evaluation

¹¹ http://ec.europa.eu/research/evaluations/index_en.cfm?pg=hlg